

CAUZELE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

FEBRUARIE 2008*)

1. Absența unei cercetări aprofundate și efective în privința relelor tratamente aplicate reclamantului. Aspect procedural. Art. 3 din Convenție

2. Reclamant deținut în așteptarea expulzării. Art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție

1. Interdicția absolută înscrisă în art. 3 din Convenție implică obligația autorităților naționale de a efectua o anchetă oficială efectivă, atunci când o persoană pretinde într-un mod sustenabil că ar fi fost victima unor acte care încalcă art. 3, săvârșite în circumstanțe suspecte. Obligația autorităților naționale nu poate fi limitată doar la situațiile de rele tratamente aplicate de agenți ai statului, ci implică obligația de a reacționa din momentul depunerii unei plângeri oficiale, un răspuns rapid din partea acestora, în ipoteza anchetării unor afirmații de rele tratamente, fiind de natură a menține încrederea oamenilor în principiul legalității și pentru a evita orice aparență de complacitate sau toleranță cu privire la acte ilegale.

Or, în speță, deși reclamantul pretinde că a fost agresat în trei momente diferite, ultimele două incidente fiind sustenabile prin două certificate medicale, Guvernul a prezentat informații doar cu privire la primul incident, fără a face vreo referire la celelalte, și s-a mulțumit a aduce ca răspuns la solicitările reclamantului privitoare la încălcările invocate în plângere faptul că polițiștii efectuează urmărirea penală în vederea completării cercetării, fără a furniza informații ori documente care să demonstreze că cercetările au fost efectuate cu diligență și că autoritățile judiciare s-au pronunțat în acest sens. În concluzie, statul și-a încălcat obligația întemeiată pe art. 3 din Convenție, de a efectua o cercetare aprofundată și efectivă în privința afirmațiilor formulate de reclamant, cu privire

la relele tratamente aplicate de persoane particulare. Art. 3 din Convenție sub aspect procedural: *încălcare*.

2. Reclamantul se afla sub auspiciile art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție, fiind deținut în așteptarea expulzării, dispoziție care impune existența unei proceduri de expulzare în curs. Termenii de „legal” și „potrivit căilor legale”, indicați în textul art. 5 alin. (1) din Convenție, fac trimitere la legislația națională și consacra obligația respectării normelor de fond și de procedură, Convenția impunând în plus conformitatea oricărei privări de libertate cu scopul prevăzut de art. 5, protecția persoanei împotriva arbitrariului. Or, în speță, dacă „legalitatea” detenției este un element esențial, art. 21 alin. (3) din Legea nr. 123/2001 (la epoca faptelor) prevedea că, până la punerea în executare a măsurii de îndepărtare, străinii care nu dispuneau de un document de călătorie și nici de mijloace financiare erau găzduiți în centre special amenajate, iar art. 80 alin. (3) din H.G. nr. 476/2001, pentru aplicarea acestei legi, prevedea că motivul reținerii, drepturile și obligațiile străinilor găzduiți în centre, sunt comunicate acestora în scris.

Rezultă, în cauză, că o astfel de comunicare prevăzută de dreptul intern nu a avut loc, documentul prin care Direcția de evidență a persoanelor a transmis Direcției pentru străini propuneri cu privire la măsurile care urmau să fie luate în cazul reclamantului reprezentând un document intern a două direcții, neexistând vreun element al dosarului care să permită concluzia comunicării lui către reclamant. Mai mult, decizia prezentată de Guvern în sprijinul susținerilor sale, potrivit cu care reclamantul avea posibilitatea contestării măsurii în litigiu, a fost pronunțată ulterior detenției reclamantului în centrul de tranzit, nu

*) A se vedea Nota de la p. 92.

s-a dovedit caracterul ei definitiv și, în orice caz, singulară fiind, nu este de natură a confirma existența unei jurisprudențe bine stabilite. În consecință, în absența comunicării prevăzute de dispoziția legală citată, detenția reclaman- tului nu era conformă cerințelor de drept intern. Art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție: *încălcare*.

Cauza *HUSSAIN împotriva României*,
hotărârea din 24 ianuarie 2008

Comunicată la 14 februarie 2008

Cererea nr. 12338/02

În cauza *Hussain împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), într-o cameră compusă din: Boštjan M. Zupančič, președinte, Corneliu Bîr- san, Elisabet Fura-Sandström, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, David Thór Björgvinsson, Ineta Ziemele, jude- cători, și domnul Santiago Quesada, grefier de secție, după deliberarea din Camera de consiliu din data de 24 ianuarie 2008, pronunță următoarea hotărâre, adop- tată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 12338/02) îndreptată împotriva României și prin care un resor- tisanț irakian, domnul Emad Abdul Amir Hussain, a sesizat Curtea la data de 22 ianuarie 2002, în baza art. 34 din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale («Convenția»).
2. Guvernul român («Guvernul») a fost reprezentat în mod succesiv de către agentul său, doamna Beatrice Ramașcanu, de către co-agentul său, doamna Ruxandra Pașoi, și de către noul agent, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.
3. Reclamantul se plânge, în special, de lipsa unei cercetări efective cu privire la afirmațiile sale de rele tratamente aplicate de persoane particulare și de detenția sa în Centrul de tranzit de la Aeroportul Otopeni din perioada 1-17 august 2001 [art. 3 și art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție].
4. La data de 5 ianuarie 2007, Curtea a decis să comu- nice cererea Guvernului. Prevalându-se de dispozițiile art. 29 alin. (3) din Convenție, aceasta a decis să exa- mineze, în același timp, admisibilitatea și temeinicia cauzei.
5. De asemenea, Curtea a decis să indice Guvernului, în aplicarea art. 39 din Regulament, că era de dorit, în interesul părților și pentru buna desfășurare a procedurii,

să nu fie îndepărtat reclamantul de pe teritoriul statului până la noi dispoziții.

6. În baza art. 41 din Regulament, Curtea a decis, de asemenea, să soluționeze cauza cu prioritate.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au depus observații scrise [art. 59 alin. (1) din Regulament].

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

8. Reclamantul este un resortisanț irakian născut în 1956 și locuiește în București.

9. Acesta a intrat pe teritoriul României în 1977, în posesia unei vize, care a fost reînnoită, potrivit legii, până la 26 octombrie 1999, dată la care documentele sale ar fi fost furate. De la acea dată, reclamantul a rămas pe teritoriul României fără titlu de ședere valabil. Este tatăl a doi copii care s-au născut în 1987, respectiv 1989 în urma relației de concubinaj cu o resortisanță româncă. Pretinde că este singurul care se ocupă de copii, întrucât s-ar fi despărțit de mama copiilor în 1999, iar aceasta locuia din anul 2000 în străinătate.

A. Plângerile penale împotriva terților

10. Conform reclamantului, începând cu 1999, a fost urmărit pe stradă, amenințat și agresat în mai multe rânduri de către concubina sa și terți instigați de aceasta.

1. Plângerea penală împotriva fostei concubine a reclamantului

11. La 22 iulie 1999, reclamantul a depus plângere la secția de poliție împotriva fostei sale concubine pentru amenințări și acte de violență exercitate împotriva sa în iulie 1999.

12. La 26 octombrie și 8 decembrie 2000, ca urmare a unei cereri a reclamantului, Parchetul de pe lângă Jude- cătoria București a informat partea interesată că exa- minarea plângerii sale se prelungea și că se dispusese efectuarea unor cercetări suplimentare de către polițiști.

2. Plângerea penală împotriva fostei concubine a reclamantului și a unui terț

13. La 19 noiembrie 1999, reclamantul a depus la secția de poliție o plângere penală împotriva fostei sale concubine și a unui terț, pe care l-a considerat ca fiind instigat de către aceasta să îl amenințe și să îi lovească fiica minoră, ceea ce s-ar fi petrecut în aceeași zi.

14. La 14 decembrie 1999, agenții de poliție l-au audiat pe reclamant la secție. Reclamantul afirmă că s-a

hotărât cu această ocazie să nu se mai prezinte la secție, pe motiv că nu ar fi fost tratat în mod corespunzător.

15. Guvernul a relatat continuarea cercetărilor fără a furniza documente în sprijinul celor afirmate. Conform acestuia, la 11 februarie 2000, fosta concubină a reclamantului a fost interogată. La 17 aprilie și 11 decembrie 2000, i s-a solicitat reclamantului să se prezinte la secția de poliție în vederea prezentării de informații suplimentare cu privire la incidentul din 19 noiembrie 1999. Reclamantul ar fi refuzat să se prezinte.

16. Conform Guvernului, la 1 august 2001, reclamantul a fost interogată din nou.

17. La o dată neprecizată, cauza a fost înaintată Judecătoriei București.

18. Reclamantul și fiica sa minoră au fost citați să se înfățișeze la judecătorie la 26 noiembrie 2002.

19. Prin scrisoarea din 16 noiembrie 2002, adresată grefei Curții, reclamantul preciza că el și fiica sa nu aveau intenția de a se prezenta în instanță, întrucât instanțele române nu le inspirau încredere.

20. Prin scrisoarea din 20 ianuarie 2003, reclamantul informa grefa că el și fiica sa au fost citați din nou să se înfățișeze în fața instanței la 17 decembrie 2002, dar că nu s-au prezentat pentru aceleași motive.

21. Prin hotărârea din 17 decembrie 2002, a cărei copie a fost depusă la dosar, Judecătoria București, întemeindu-se pe absența nejustificată a persoanelor vătămate la două înfățișări succesive, a dispus încetarea procesului penal, în baza art. 10 lit. h), art. 11 alin. (2) lit. b) și 284¹ C. proc. pen.

22. Nu rezultă din probele de la dosar dacă reclamantul ar fi atacat această hotărâre.

3. Plângerea penală împotriva altor terți

23. La 18 aprilie 2000, reclamantul ar fi fost atacat pe stradă de două persoane necunoscute, care, ieșind dintr-un autoturism, l-ar fi lovit pe față și picioare. În aceeași zi, acesta s-a prezentat la serviciul de urgență la spital unde i s-a fost suturat buza superioară.

24. Ca urmare a unui examen medical efectuat la 12 octombrie 2000, un medic de la serviciul de neurochirurgie de la spitalul de urgență a eliberat reclamantul un certificat medical cu următorul diagnostic:

„stare post-traumatică recentă (18 aprilie 2000) la nivel cranio-facial, însoțită de o plagă contuză de mari dimensiuni la buza superioară, suturată și tratată”

25. La 18 octombrie 2000, un medic de la serviciul de ortopedie de la spitalul de urgență a eliberat reclamantului un certificat medical cu următorul diagnostic:

„contuzie la pulpa piciorului drept însoțită de o ruptură musculară parțială (...); pacientul nu poate merge”

și prin care se prescria următorul tratament:

„ghips pentru cinci zile la nivelul femurului și gambei, în poziție proclivă; (...); mers cu ajutorul unor cârje (...)”

26. Același certificat preciza:

„Pacientul s-a prezentat la spital la 18 octombrie 2000 la ora 16.00 și s-a reîntors la ora 22.45; a declarat că a fost agresat.”

27. La 9 noiembrie 2000, reclamantul a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria București cu o plângere penală pentru agresiunile cărora le-a fost victimă.

28. La 18 decembrie 2000, cauza a fost înaintată comisariatului de poliție.

29. La 18 iulie 2001, ca urmare a unei cereri a reclamantului, Parchetul de pe lângă Judecătoria București informa partea interesată că s-a dispus efectuarea unor cercetări suplimentare de către polițiști.

B. Evenimentele de la 1 august 2001

30. Prin scrisoarea de la 30 iulie 2001, depusă la dosar, reclamantul era invitat să se prezinte la sediul secției de poliție, la 1 august 2001, în legătură cu plângerea penală pe care a introdus-o. Nu rezultă în mod clar din probele de la dosar la care plângere penală se referea această scrisoare.

31. Conform reclamantului, era vorba despre plângerea sa de la 9 noiembrie 2000, înaintată secției de poliție la 18 decembrie 2000 (supra, § 27 și 28).

32. Conform Guvernului, convocarea privea plângerea de la 19 noiembrie 1999 (supra, § 13).

33. Evenimentele care au urmat fac obiectul unei controverse între părți.

1. Versiunea reclamantului

34. Reclamantul afirmă că s-a prezentat la sediul secției de poliție la 1 august 2001. În timp ce întocmea declarația solicitată de polițiști, doi angajați ai Direcției Generale de Pașapoarte au intrat în sediu, l-au întrebat dacă dispunea de un pașaport, i-au pus cătușele și l-au condus cu forța la Centrul de tranzit de la Aeroportul Otopeni. Reclamantul apreciază că a fost chemat la secția de poliție pentru a fi reținut și îndepărtat de pe teritoriu.

2. Versiunea Guvernului

35. Conform Guvernului, reclamantul a fost invitat la secția de poliție pentru a furniza autorităților ce efectuau cercetarea informații suplimentare cu privire la

evenimentele din 19 noiembrie 1999. Cu această ocazie, reclamantul a fost interogat. Pe parcursul audierilor, polițiștii au constatat că reclamantul nu dispunea de un permis de ședere valabil și au contactat Direcția pentru străini pentru soluționarea situației. Nedispunând de un document de călătorie, acesta a fost găzduit la Centrul de tranzit de la Aeroportul Otopeni. În aceeași zi, autoritățile au solicitat, de asemenea, asistența Ambasadei Irak-ului la București pentru obținerea eliberării unui document de călătorie și precizări cu privire la posibilitățile de repatriere.

C. Detenția reclamantului la Centrul de tranzit al aeroportului

36. La 1 august 2001, reclamantul a fost condus la Centrul de tranzit al Aeroportului internațional București-Otopeni, în vederea îndepărtării sale de pe teritoriul României.

37. Cu privire la situația reclamantului, Guvernul a furnizat o copie a unui document din 1 august 2001, prin care Direcția de evidență a persoanelor informa Direcția pentru străini că, urmare a unui control în cadrul prevenirii șederilor ilegale ale resortisanților străini, reclamantul a fost identificat și însoțit la sediul direcției pentru clarificarea situației acestuia. În același document, direcția propunea reclamantului să îl însoțească pentru a fi găzduit la Centrul Otopeni până la identificarea posibilităților de repatriere, să solicite asistență din partea Ambasadei Irak la București, în vederea eliberării unui document de călătorie și, după ieșirea reclamantului din țară, să adopte o decizie de interdicere de intrare pe teritoriul României pentru o perioadă de doi ani și șase luni.

38. Reclamantul nu a primit notificarea niciunei decizii cu privire la plasarea sa în centru. Conform acestuia, ar fi fost adus cu cătușe și ar fi rămas fără știri referitoare la copiii lui timp de câteva ore.

39. La 17 august 2001, reclamantul a părăsit centrul, dată fiind solicitarea sa pentru acordarea statutului de refugiat (a se vedea infra, punctul D).

D. Solicitarea pentru acordarea statutului de refugiat

40. La 9 august 2001, reclamantul a solicitat de la Oficiul național pentru refugiați («Oficiul») statutul de refugiat, subliniind intenția sa de a rămâne în România împreună cu copiii lui. Acesta pretindea că se temea că ar putea avea probleme cu autoritățile irakiene în caz de expulzare. La solicitarea reprezentantului Oficiului, reclamantul a precizat că nu a fost niciodată urmărit și

nici arestat în Irak și că nu era membru al niciunui partid politic.

41. Prin decizia din 15 august 2001, Oficiul a respins solicitarea, reținând că reclamantul nu a dovedit că a făcut obiectul persecuțiilor și că expunerea sa era confuză și, în consecință, lipsită de credibilitate.

42. La 16 august 2001, reclamantul a contestat decizia de respingere la Judecătoria București.

43. La 30 august 2001, a avut loc o înfățișare. Reclamantul, cu toate că a fost citat potrivit legii să se prezinte în fața instanței, nu s-a prezentat. Printr-o hotărâre pronunțată în aceeași zi, cu mențiunea «definitivă», instanța respingea contestația, apreciind că reclamantul nu a dovedit că s-ar expune la un risc real de persecuții sau de rele tratamente dacă s-ar reîntoarce în țara de origine. De asemenea, instanța a observat că reclamantul locuia ilegal în România din 1999, dar că numai după arestarea sa și plasarea în centrul de tranzit a formulat solicitarea pentru acordarea statutului de refugiat.

E. Procedură privind un litigiu locativ

44. La 9 septembrie 1999, reclamantul, în calitate de reprezentant al unei societăți comerciale, a sesizat Tribunalul București cu o ordonanță președințială împotriva fostei concubine, pentru a reveni în apartamentul pe care aceasta din urmă i-l închiriasse.

45. Prin hotărârea din 18 noiembrie 1999, tribunalul a respins acțiunea, constatând că societatea reprezentată de reclamant nu plătitise chiria.

46. Reclamantul pretinde că a formulat apel împotriva acestei hotărâri, dar că a renunțat cu timpul la această cale de atac, dat fiind lipsa încrederii în instanțe.

F. Situația actuală a reclamantului

47. Printr-o scrisoare din 13 decembrie 2005, Autoritatea pentru străini a informat Guvernul cu privire la situația reclamantului:

„Referitor la situația actuală, vă aducem la cunoștință că resortisantul irakian locuiește ilegal în România. Cu toate acestea, acesta are posibilitatea solicita acordarea statutului de persoană tolerată pe teritoriul țării noastre, Autoritatea pentru străini dând curs recomandării ICNUR din 2003 de a nu fi returnați în Irak sau în țările învecinate acestui stat resortisanții irakieni a căror ședere în România este ilegală.”

48. În observațiile sale din 19 februarie 2007, Guvernul a precizat după cum urmează:

„Referitor la situația actuală, resortisantul irakian locuiește ilegal în România, cu toate că poate solicita acordarea

beneficiului toleranței de ședere pe teritoriu. Autoritatea pentru străini ia în considerare recomandarea ICNUR de a nu returna în Irak sau în țările învecinate acestui stat resortisanții irakieni a căror ședere este ilegală.”

II. Dreptul intern aplicabil

49. Dispozițiile aplicabile din Codul de procedură penală prevăd după cum urmează:

Art. 10

„Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: (...) h) a fost retrasă plângerea prealabilă ori părțile s-au împăcat, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea plângerii sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală;”

Art. 11 pct. 2

„În cursul judecății instanța pronunță:

(...) b) încetarea procesului penal în cazurile prevăzute în art. 10 lit. (...) h)”

Art. 279 alin. (2)

„Punerea în mișcare a acțiunii penale se face numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede că este necesară astfel de plângere.

Plângerea prealabilă se adresează:

a) instanței de judecată, în cazul infracțiunilor prevăzute de Codul penal în art. 180 (lovirea și alte violențe) (...), 193 (amenințarea) (...) dacă făptuitorul este cunoscut. Când făptuitorul este necunoscut, persoana vătămată se poate adresa organului de cercetare penală pentru identificarea lui. (...)

b) organului de cercetare penală sau procurorului, în cazul altor infracțiuni decât cele arătate la lit. a);”

Art. 284¹

„În cazul infracțiunilor arătate în art. 279 alin. (2) lit. a), lipsa nejustificată a părții vătămate la două termene consecutive în fața primei instanțe este considerată drept retragere a plângerii prealabile.”

Art. 285

Plângerea greșit îndreptată

„Plângerea prealabilă greșit îndreptată la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată se trimite organului competent. În aceste cazuri, plângerea se consideră valabilă, dacă a fost introdusă în termen la organul necompetent.”

50. Pe de altă parte, art. 5 din Legea nr. 29 din 7 noiembrie 1990 privind contenciosul administrativ, abrogată

prin Legea nr. 554/2004, prevedea, pentru persoana care contestă un act al unei autorități administrative, obligația de a urma procedura prealabilă înainte de a sesiza instanța.

51. Ordonanța nr. 102 din 31 august 2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, astfel cum era redactată la momentul petrecerii faptelor (abrogată prin Legea nr. 122 din 18 mai 2006 privind azilul în România) dispunea, în special, cele ce urmează:

Capitolul I: Dispoziții generale

Art. 2 alin. (1)

„Statutul de refugiat se poate acorda la cerere străinului care dovedește că, datorită unei temeri bine întemeiate de a fi persecutat pe considerente de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării sale de origine și care nu poate primi sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări.”

Art. 13 alin. (1)

„Până la soluționarea cererii sale prin hotărâre definitivă și irevocabilă străinul care solicită acordarea statutului de refugiat are următoarele drepturi și obligații:

a) dreptul de ședere în România, până la expirarea unui termen de 15 zile de la momentul în care hotărârea de respingere pronunțată cu privire la cererea sa a devenit executorie (...);”

52. Dispozițiile pertinente ale Legii nr. 123 din 2 aprilie 2001 privind regimul străinilor în România, publicată în Monitorul Oficial din 3 aprilie 2001 și abrogată prin O.G. nr. 194 din 12 decembrie 2002, prevedeau:

Capitolul II: Intrarea, șederea și ieșirea străinilor

Secțiunea a doua: Șederea străinilor

Art. 17

„Străinii veniți temporar în România sunt obligați să părăsească teritoriul statului român în termenul de valabilitate a vizei (...).”

Art. 21

„(1) Străinul care nu se conformează prevederilor art. 17 (...) poate fi returnat în țara de origine (...).

(2) Măsura returnării se dispune de Ministerul de Interne, iar organele sale teritoriale aplică în documentul de călătorie viza de ieșire.

(3) Până la îndeplinirea măsurii prevăzute la alin. (2), străinul care nu dispune de un document de călătorie valabil și de mijloace materiale poate fi cazat în locuri amenajate special în acest scop de Ministerul de Interne.”

53. H.G. nr. 476 din 17 mai 2001 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 123 din

2 aprilie 2001, publicată în M. Of. din 29 mai 2001 și abrogată prin O.G. nr. 194 din 12 decembrie 2002, prevedea, între altele:

Capitolul IV: Înființarea, organizarea și funcționarea centrelor pentru cazarea străinilor

Art. 77

„(1) Străinii depistați cu ședere ilegală pe teritoriul României pot fi cazați temporar în centre de cazare special amenajate (...).

(2) Cazarea se dispune de Direcția generală de evidență informatizată a persoanei.”

Art. 78

„(1) Centrele sunt înființate, organizate, autorizate sanitar de direcțiile de sănătate publică, amenajate și dotate astfel încât să ofere condiții civilizate de cazare, hrană, asistență medicală și igienă personală, pentru următoarele categorii de străini:

a) depistați cu ședere ilegală în România; (...)

d) depistați fără documente, până la stabilirea identității și clarificarea situației din punct de vedere al legalității șederii.”

Art. 79

„(1) Durata cazării temporare stabilită prin decizia Direcției generale de evidență informatizată a persoanei nu poate depăși, de regulă, 3 luni.

(2) Prelungirea duratei cazării temporare peste acest termen se poate face în baza unui referat motivat al Direcției generale de evidență informatizată a persoanei.”

Art. 80

„(3) Motivul cazării, precum și drepturile și obligațiile străinilor cazați în centre le vor fi comunicate acestora în scris.”

54. Dispozițiile aplicabile ale O.U.G. nr. 194 din 12 decembrie 2002 privind regimul străinilor în România, publicată în Monitorul Oficial din 27 decembrie 2002 și modificată prin Legea nr. 482 din 10 noiembrie 2004 erau formulate astfel:

Capitolul V: Regimul îndepărtării străinilor de pe teritoriul României

Secțiunea I: Condiții generale cu privire la îndepărtarea străinilor de pe teritoriul României

Art. 79: Îndepărtarea străinilor de pe teritoriul României

„Împotriva străinilor a căror ședere în România a devenit ilegală (...) Autoritatea pentru străini poate dispune măsura îndepărtării de pe teritoriul României (...).”

Art. 80: Dispoziția de părăsire a teritoriului României

„(1) Dispoziția de părăsire a teritoriului României consti-

tuie decizia Autorității pentru străini (...), care obligă un străin să părăsească teritoriul României într-un termen stabilit, după cum urmează:

a) străinul căruia i s-a anulat sau revocat viza, precum și cel a cărui ședere a devenit ilegală, în termen de maximum 10 zile; (...)

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) se calculează de la data la care i-a fost adusă la cunoștință străinului, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență, dispoziția de părăsire a teritoriului României.”

Art. 81: Aducerea la cunoștința străinului a dispoziției de părăsire a teritoriului

„(1) Aducerea la cunoștința străinului a dispoziției de părăsire a teritoriului României se realizează de către Autoritatea pentru străini (...).

(2) Dispoziția de părăsire a teritoriului se redactează în două exemplare, în limba română și într-o limbă de circulație internațională.

(3) Atunci când străinul este prezent, un exemplar al dispoziției de părăsire a teritoriului se înmânează acestuia, sub semnătură (...).

(4) Dacă străinul nu este prezent, comunicarea se realizează astfel:

a) prin poștă, cu confirmare de primire, la adresa la care străinul a declarat că locuiește;

b) prin afișare la sediul Autorității pentru străini sau al formațiunilor sale teritoriale, în cazurile în care străinul:

(i) refuză să semneze dispoziția de părăsire a teritoriului;

(ii) nu mai locuiește la adresa declarată;

(iii) nu a făcut cunoscută adresa la care locuiește.”

Art. 82: Contestarea dispoziției de părăsire a teritoriului

„(1) Dispoziția de părăsire a teritoriului poate fi atacată în termen de 10 zile lucrătoare de la data comunicării, la Curtea de Apel (...). Sentința instanței este definitivă și irevocabilă.

(2) Exercițarea căii de atac prevăzute la alin. (1) suspendă executarea dispoziției de părăsire a teritoriului.”

55. Secțiunea 5 din prezentul capitol prevede, la art. 93-97, procedura privind plasarea străinilor într-un centru special („luarea în custodie publică a străinilor”), durata unei asemenea măsuri, posibilitatea pentru persoanele interesate de a contesta în fața Curții de Apel București, precum și dreptul acestora de a fi informați în scris cu privire la motivele măsurii în cauză.

III. Deciziile interne pertinente

56. Guvernul a prezentat Curții că, pe parcursul anului 2002, un anume Y.W. sesizase Judecătoria București

cu o acțiune împotriva Direcției de evidență a persoanelor, în vederea anulării unei decizii prin care acesta a fost reținut la 3 ianuarie 2002 și plasat în Centrul de tranzit Otopeni.

57. Prin hotărârea din 9 mai 2002, Tribunalul București a respins acțiunea, pe motiv că procedura prealabilă prevăzută la art. 5 din Legea nr. 29/1990 privind contenciosul administrativ nu a fost respectată în cauză.

58. Nu rezultă din probele de la dosar dacă această hotărâre a rămas definitivă.

IV. Elementele de drept internațional aplicabile

59. Într-un raport din septembrie 2005, Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR) a reînnoit recomandările adresate statelor, invitându-le să raporteze introducerea măsurilor care ar putea să le determine să returneze persoanele originare din Irak. Conform acestui raport, pentru solicitanții de azil care nu au fost recunoscuți ca refugiați, trebuie propuse anumite forme de protecție în acord cu principiile internaționale ale drepturilor omului. ICNUR a subliniat că nu a încurajat niciodată reînțoarcerile în oricare regiune a Irak-ului, ținând seama de problemele de securitate.

ÎN DREPT

I. Cu privire la încălcarea invocată a art. 3 din Convenție

60. Reclamantul pretinde că parchetul nu a examinat plângerile depuse de acesta împotriva unor terți pe care îi acuza de agresiune. Reclamantul invocă, în esență, art. 3 din Convenție, sub aspect procedural. Această dispoziție este formulată astfel:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Cu privire la plângerea penală referitoare la evenimentele de la 19 noiembrie 1999 (supra, §13-22)

61. Curtea observă că prin hotărârea din 17 decembrie 2002, Judecătoria București a dispus încetarea procesului penal, dat fiind absența nejustificată a reclamantului și a fiicei acestuia la două înfățișări succesive.

62. În plus, nu rezultă din probele de la dosar dacă reclamantul a atacat această hotărâre.

63. Rezultă că cererea referitoare la această plângere penală trebuie să fie respinsă, în aplicarea art. 35 alin. (1)

și (4) din Convenție, pentru neepuizarea căilor de atac interne.

2. Cu privire la celelalte plângeri penale

64. Curtea constată că cererea referitoare la plângerile penale privind incidentele din iulie 1999 și de la 18 aprilie și 18 octombrie 2000 nu este în mod manifest nefondată, în sensul art. 35 alin. (3) din Convenție. Pe de altă parte, Curtea relevă că plângerea nu atrage niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Tezele părților

i. Guvernul

65. Guvernul relevă că, urmare a plângerii depuse de reclamant la 19 noiembrie 1999 la secția de poliție, au fost efectuate cercetări, iar plângerile depuse au fost examinate în mod serios de autorități.

66. Conform Guvernului, majoritatea acestor demersuri au fost fără rezultat din cauza atitudinii reclamantului, care a refuzat să se prezinte la secția de poliție și nu a furnizat informații.

67. Guvernul adaugă că, în măsura în care anumite afirmații ale reclamantului apăreau ca nesustinite de probe, iar infracțiunile pretinse intrau în competența judecătorei, cauza a fost înscrisă pe rolul acesteia. Cu toate acestea, având în vedere absența manifestă de interes din partea reclamantului și ținând seama de dispozițiile legale privind aceste infracțiuni, care acordă o importanță deosebită voinței părții vătămate de a continua procedura penală, instanța a dispus încetarea procesului.

68. Cercetarea ar fi fost efectivă, în măsura în care demersurile autorităților ar fi vizat verificarea veridicității afirmațiilor reclamantului. De asemenea, aceasta ar fi fost eficientă, s-ar fi desfășurat într-un termen rezonabil și ar fi condus la rezultate clare. Ținând seama de atitudinea reclamantului, faptul că rezultatul cercetării nu a stabilit vinovăția persoanelor în cauză nu ar putea priva cercetarea de caracterul efectiv.

ii. Reclamantul

69. Reclamantul contestă argumentele Guvernului. Acesta remarcă faptul că cercetarea a avut ca obiect doar incidentul din 19 noiembrie 1999, ignorând celelalte fapte de care se plângea acesta, precum cele care au avut loc în iulie 1999, precum și faptele de

agresiune cărora le-a fost victimă la 18 aprilie și 18 octombrie 2000.

2. *Aprecierea Curții*

70. Curtea reamintește că interdicția absolută înscrisă la art. 3 din Convenție implică pentru autoritățile naționale obligația de a efectua o anchetă oficială efectivă atunci când o persoană pretinde, într-un mod în care «se poate apăra», a fi fost victima unor acte care încalcă art. 3 și săvârșite în circumstanțe suspecte, o astfel de obligație neputând fi, în principiu, limitată numai la situațiile de rele tratamente aplicate de agenți ai statului (cauza *M.C. împotriva Bulgariei*, nr. 39272/98, §§ 151 și 153, CEDH 2003-XII). Această anchetă trebuie să conducă la elucidarea faptelor și la identificarea persoanelor răspunzătoare (cauza *Filip împotriva României*, nr. 41124/02, § 47, 14 decembrie 2006).

71. Astfel, autoritățile au obligația de a acționa din momentul în care se depune o plângere oficială. Un răspuns rapid din partea acestora, atunci când este vorba despre anchetarea unor afirmații de rele tratamente, poate fi considerat, în general, ca esențial pentru a menține încrederea oamenilor în principiul legalității și pentru a evita orice aparență de complicitate sau toleranță cu privire la acte ilegale. Or, toleranța autorităților față de asemenea acte nu poate decât să limiteze încrederea oamenilor în principiul legalității și adeziunea lor la statul de drept (a se vedea, în special, cauza *97 membri ai Congregației martorilor lui Jehovah de Gldani și alți 4 împotriva Georgiei*, nr. 71156/01, § 97, CEDH 2007-...).

72. În cauză, Curtea observă că reclamantul pretinde a fi fost agresat în iulie 1999 (considerentul 11 de mai sus) și apoi la 18 aprilie (considerentul 23 de mai sus) și 18 octombrie 2000 (considerentele 25 și 26 de mai sus) și că acesta a sesizat secția de poliție sau parchetul cu privire la fiecare incident. De asemenea, Curtea relevă că, referitor la incidentele de la 18 aprilie și 18 octombrie 2000, caracterul sustenabil al afirmațiilor părții interesate decurgea din două certificate medicale de la 12 și 18 octombrie 2000.

73. Cu toate acestea, Guvernul a prezentat informații numai cu privire la plângerea întemeiată pe desfășurarea cercetărilor efectuate cu privire la incidentul de la 19 noiembrie 1999, pe care Curtea o va respinge ca inadmisibilă (considerentele 61-63 de mai sus). Din contră, acesta nu a făcut nicio trimitere la celelalte incidente.

74. În această privință, Curtea relevă că, deși reclamantul a informat autoritățile competente cu privire la încălcările invocate în plângerile sale, acestea s-au mulțumit să îi aducă la cunoștință, ca răspuns la solicitările

acestuia, că polițiștii efectuează urmărirea penală în vederea completării cercetării (supra, §§ 12 și 29). În plus, Guvernul nu a furnizat informații sau documente care să demonstreze că cercetările au fost efectuate cu diligență și că autoritățile judiciare s-au pronunțat în acest sens (cauza *Filip împotriva României*, precitată, § 50).

75. Prin urmare, Curtea conchide că statul și-a încălcat obligația întemeiată pe art. 3 din Convenție de a efectua o cercetare aprofundată și efectivă în ceea ce privește afirmațiile formulate de reclamant cu privire la rele tratamente aplicate de persoane particulare în iulie 1999 și la 18 aprilie și 18 octombrie 2000.

76. Așadar, a avut loc încălcarea art. 3 din Convenție, sub aspect procedural.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 alin. (1) din Convenție

77. Reclamantul se plânde că i s-au pus cătușe și condus cu forța, în vederea îndepărtării sale din teritoriu, la Centrul de tranzit al aeroportului, unde a fost privat, contrar legii, de libertate la 17 august 2001. Acesta invocă, în esență, art. 5 alin. (1) din Convenție, ale cărui părți relevante sunt formulate astfel:

„(1) Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: (...)

f) dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane (...) împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.”

A. Cu privire la admisibilitate

78. Curtea constată că această plângere nu este în mod manifest nefondată în sensul art. 35 alin. (3) din Convenție. Pe de altă parte, Curtea relevă că aceasta nu atrage niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar, așadar, să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. *Tezele părților*

i. Guvernul

79. Guvernul subliniază că reclamantul a fost găzduit la Centrul de tranzit al aeroportului în baza art. 21 alin. (3) din Legea nr. 123/2001. Acesta precizează că, chiar dacă legea în cauză nu prevedea posibilitatea de a contesta această măsură, reclamantul ar fi putut să o atace în baza Legii nr. 29/1990 privind contenciosul administrativ.

80. În plus, Guvernul apreciază că plasarea reclamantului în Centrul de tranzit a reprezentat o privare de libertate conform art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție. Guvernul relevă că persoana în cauză a fost plasată în acest centru în așteptarea expulzării și reamintește că, potrivit dreptului național, străinii care nu dispun de un permis de ședere valabil trebuie să părăsească teritoriul României. Dacă nu fac acest lucru de bunăvoie, străinii sunt îndepărtați de pe teritoriu. Îndepărtarea se hotărăște de către Ministerul de Interne. Străinii care nu pot călători din cauza faptului că nu dispun de documente de călătorie sunt plasați într-un centru special amenajat în acest sens.

81. Guvernul relevă că, la 1 august 2001, polițiștii au constatat că reclamantul nu dispunea de o viză valabilă. După ascultarea persoanei în cauză, autoritățile au hotărât, dat fiind faptul că acesta nu dispunea de pașaport, să îl conducă la centrul de tranzit.

82. Guvernul subliniază că, în momentul plasării reclamantului la centru, o procedură de expulzare era în curs. Acesta adaugă că detenția era legală din punct de vedere al dreptului intern (cauza *Dougoz împotriva Greciei*, nr. 40907/98, § 54, CEDH 2001-II), și anume art. 21 din Legea nr. 123/2001, conform căruia, în cazul în care expulzarea nu este posibilă din cauza absenței documentelor de călătorie, persoana în cauză este plasată într-un centru de tranzit. Dat fiind faptul că legea în cauză este publicată în Monitorul Oficial, Guvernul apreciază că aceasta era accesibilă reclamantului. În plus, Guvernul apreciază că legea era previzibilă, deoarece aceasta preciza autoritatea competentă pentru a lua măsura în cauză, durata acesteia, precum și posibilitatea de a contesta măsura astfel luată în fața instanțelor. În această privință, Guvernul furnizează, în copie, un exemplu de hotărâre judecătorească (supra, § 56-58). În consecință, conform Guvernului, dispozițiile de drept intern permiteau reclamantului să prevadă, la un nivel rezonabil în circumstanțele cauzei, consecințele care decurg dintr-un act determinat.

83. Pentru Guvern, situația din prezenta cauză este diferită de cea din cauza *Shamsa împotriva Poloniei* (nr. 45355/99 și 45357/99, § 58, 27 noiembrie 2003), în care Curtea a conchis că faptul deținerii unei persoane într-o asemenea zonă pe parcursul unei perioade nedeterminate și imprevizibile fără ca această detenție să se întemeieze pe o dispoziție legală concretă sau pe o hotărâre judecătorească valabilă, este, în sine, contrar principiului securității juridice, care este implicit în Convenție și constituie unul dintre elementele fundamentale ale statului de drept.

84. Menționând cauza *Kaya împotriva României* (nr. 33970/05, § 21, 12 octombrie 2006), Guvernul remar-

că faptul că durata măsurii în cauză, care nu a depășit optsprezece ore, este rezonabilă. Acesta apreciază că prezenta cauză se deosebește din acest punct de vedere de alte cauze în care privarea de libertate în așteptarea expulzării a durat doi ani și jumătate (cauza *Singh împotriva Republicii Cehe*, nr. 60538/00, § 62, 25 ianuarie 2005) sau o lună și jumătate (cauza *Shamsa*, precitată, § 46).

ii. Reclamantul

85. Reclamantul contestă argumentele Guvernului. Acesta pretinde că nu a primit nicio informație cu privire la motivele plasării sale în centrul de tranzit. De asemenea, acesta apreciază că a fost hărțuit de autorități, care au încercat să îl îndepărteze din țară.

2. Aprecierea Curții

86. Curtea reamintește că art. 5 alin. (1) stabilește lista exhaustivă a circumstanțelor în care persoanele pot fi private, în mod legal, de libertate, fiind bine înțeles că aceste circumstanțe necesită o interpretare restrânsă, deoarece este vorba de excepții de la o garanție fundamentală a libertății individuale (cauza *Quinn împotriva Franței*, hotărârea din 22 martie 1995, Seria A nr. 311, p. 17, § 42).

87. În cazul de față, nimeni nu contestă că pe parcursul perioadei în cauză, reclamantul era deținut în așteptarea expulzării, în sensul art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție. Această dispoziție necesită numai „o procedură de expulzare [să fie] în curs”; așadar, nu este oportun să se analizeze dacă decizia de expulzare inițială se justifică sau nu cu privire la legislația internă sau la Convenție. În această privință, art. 5 alin. (1) lit. f) nu prevede aceeași protecție ca și art. 5 alin. (1) lit. c) (cauzele *Chahal împotriva Regatului-Unit*, hotărârea din 15 noiembrie 1996, CEDH 1996-V, p. 1862-1863, § 112; *Mohd împotriva Greciei*, nr. 11919/03, § 19, 27 aprilie 2006; *Kaya*, precitată, § 17).

88. Curtea reamintește că termenii „legal” și „potrivit căilor legale” care figurează în art. 5 alin. (1) fac trimitere, în esență, la legislația națională și consacră obligația de a respecta normele de fond ca și de procedură. Convenția impune, în plus, conformitatea oricărei privări de libertate cu scopul prevăzut la art. 5: protecția persoanei împotriva arbitrarului (a se vedea, între multe altele, cauzele *Dougoz*, precitată, § 54; *Mohd*, precitată, § 20).

89. În acest sens, Curtea reamintește că cerând, ca orice privare de libertate, să fie efectuată „potrivit căilor legale”, art. 5 alin. (1) impune, în primul rând, ca orice arestare sau detenție să aibă un temei legal în dreptul

intern. Cu toate acestea, acești termeni nu se limitează să facă trimitere la dreptul intern; aceștia privesc și calitatea legii; acești termeni impun și compatibilitatea cu supremația dreptului, noțiune inerentă tuturor articolelor din Convenție. O calitate similară implică pentru o lege națională de autorizare a privării de libertate să fie suficient de accesibilă și precisă pentru a evita orice amenințare de arbitrar (cauza *Amuur împotriva Franței*, hotărâre din 25 iunie 1996, CEDH 1996-III, p. 850, § 50).

90. Dacă „legalitatea” detenției în privința dreptului intern este un element esențial (cauza *Shamsa*, precitată, § 48), Curtea observă, în cauză, că art. 21 alin. (3) din Legea nr. 123/2001 dispunea că, la momentul petrecerii faptelor, până la punerea în executare a măsurii de îndepărtare, străinii care nu dispuneau de un document de călătorie și nici de mijloace financiare erau găzduiți în centre special amenajate. În plus, conform art. 80 alin. (3) din H.G. nr. 476 din 17 mai 2001 pentru aplicarea legii mai sus-menționate, motivul reținerii, precum și drepturile și obligațiile străinilor găzduiți în centre sunt comunicate acestora în scris.

91. Or, în cauză, nu rezultă din probele de la dosar că o astfel de comunicare scrisă a avut loc, cu toate că era prevăzută de dreptul intern.

92. Pe de altă parte, documentul prin care Direcția de evidență a persoanelor a transmis Direcției pentru străini propuneri cu privire la măsurile care urmau a fi luate în cazul reclamantului (supra, § 37) reprezintă numai un demers intern a două direcții și niciun element al dosarului nu permite să se afirme că acest document a fost comunicat părții în cauză.

93. Curtea conchide că nicio decizie care precizează motivul plasării reclamantului în centrul de tranzit și de definire a duratei acestei plasări, precum și drepturile și obligațiile părții în cauză nu a fost comunicată acestuia la momentul petrecerii faptelor. În consecință, întrucât reclamantului nu i s-a comunicat nicio decizie, Curtea nu poate subscrie argumentului Guvernului, conform căruia acesta avea posibilitatea de a contesta măsura în litigiu (supra, § 79). Curtea observă că decizia prezentată de Guvern în sprijinul tezei sale (supra, § 56-58) a fost pronunțată într-o cauză inițiată ulterior detenției reclamantului în centrul de tranzit. În plus, Guvernul nu a furnizat niciun element de natură să dovedească faptul că decizia arătată, pronunțată în primă instanță, a rămas definitivă. De altfel, Curtea apreciază că o singură decizie nu este de natură să confirme existența unei jurisprudențe bine stabilite.

94. Oricum ar sta lucrurile, în absența comunicării prevăzute de dispoziția legală mai sus-menționată, Curtea

consideră că detenția reclamantului nu era conformă cerințelor de drept intern. În consecință, nu este oportun să se examineze dacă dispozițiile legale care autorizau detenția în cauză erau suficient de accesibile și previzibile.

95. În plus, Curtea relevă că detenția reclamantului a durat timp de șaptesprezece zile. Or, în cauza *Kaya*, invocată de Guvern, detenția în vederea expulzării persoanei în cauză nu a durat decât o singură zi, interval de timp pe care Curtea nu l-a considerat nerațional (cauza *Kaya*, precitată, § 21). De asemenea, în această ultimă cauză, reclamantul avea posibilitatea de a contesta plasarea sa într-un centru special (cauza *Kaya*, precitată, § 21), ceea ce nu este cazul în prezenta speță.

96. Prin urmare, Curtea conchide că a avut loc, în cauză, încălcarea art. 5 alin. (1) lit. f) din Convenție.

III. Cu privire la celelalte încălcări invocate

97. În temeiul art. 6 alin. (1) din Convenție, reclamantul invocă inechitatea procedurii privind acordarea statutului de refugiat (supra, §§ 40-43). De asemenea, acesta se plânge de respingerea contestației sale printr-o hotărâre definitivă din 30 august 2001, pronunțată de Judecătoria București, fără a fi fost citat să se prezinte în fața acestei instanțe.

98. Curtea relevă că procedura privea recunoașterea statutului de refugiat. Or, deciziile privind intrarea, șederea și îndepărtarea străinilor nu au ca obiect contestația privind drepturile sau obligațiile cu caracter civil ale părții în cauză, nici nu tratează temeinicia unei acuzații în materie penală îndreptate împotriva acestuia (cauzele *Maaouia împotriva Franței* (GC), nr. 39652/98, § 40, CEDH 2000-X, și *Samir Saïd al Khadumi împotriva României* (decizie), nr. 35380/03, 18 octombrie 2005).

99. Rezultă că art. 6 alin. (1) din Convenție nu se aplică în cauză. Așadar, această plângere trebuie să fie respinsă ca fiind incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, în sensul art. 35 alin. (3) și (4) din Convenție.

100. Prin prisma art. 6 alin. (1) din Convenție, reclamantul se plânge, de asemenea, de rezultatul procedurii consacrate litigiului locativ (supra, § 44-46).

101. În această privință, Curtea observă că reclamantul afirmă că a formulat apel împotriva hotărârii din 18 noiembrie 1999 a tribunalului, dar că a renunțat la această acțiune.

102. Prin urmare, această plângere trebuie să fie respinsă, în aplicarea art. 35 alin. (1) și (4) din Convenție, pentru neepuizarea căilor de atac interne.